

IV. KELEMEN PÁPA EGY REGESTAKÖTETE A MAGYAR NEMZETI MÚZEUMBAN.

DR. ÁLDÁSY ANTALTÓL.

(Egy melléklettel és a szöveg közt 3 ábrával.)

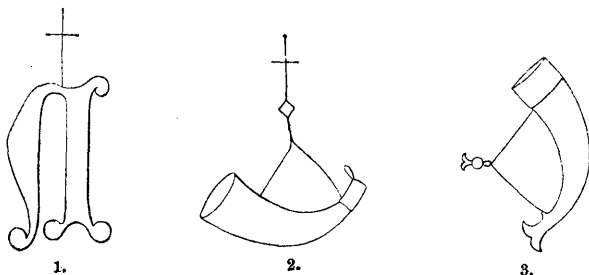
I.

A Magyar Nemzeti Múzeum középkori kódexei még jórészt ismeretlen anyagot tartalmaznak. Egyes kéziratokról jelentek ugyan meg apróbb értekezések, ismertetések az akadémiai értekezések, a Magyar Könyvszemle hasábjain, de rendszeres kutatást a kódexek között eddig még senki sem végzett, s az említett értekezések is nagyrészt a szerencsés véletlennek köszönhetik létüket.

Nemrég a középkori kódexek között keresgélvén, véletlenül egy kisfolio alakú kézirat került kezeim közé, mely az első pillanatban megragadta figyelmemet. A kötet hátán »Clementis epistolae« cím áll arannyal nyomva, alatta újkori kéz által tintával saec. XIV. rá vezetve. Kinyitván a kéziratot első pillanatban láttam, hogy egy középkori pápai regestakötettel van dolgom, mely csodás véletlen útján került a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárába.

Évek óta különösen a XIV. századbéli pápaság történetével foglalkozva, érthető kíváncsisággal fogtam a kötet tartalmának átvizsgálásához. Hogy pápai regestakötettel van dolgom, azzal mindjárt az első pillanattól tisztában voltam, csak az volt a kérdés, hogy melyik századból származik e kódex. Írása után ítélve a XIV. század közepe tájára gondoltam. Erre az íráson kívül még az is késztetett, hogy a pápai regestakötetek, főleg a XIII. században pergamenre lettek írva, s csak az avignoni tartózkodás idejében, a XIV. századon keresztül használtatott papiros a regestakötetekhez, de még ekkor is csak az u. n. avignoni regesták irattak papírra, míg a végleges, a vatikáni regestakötetek anyaga ekkor is pergament volt. Tudjuk ugyanis azt, hogy az avignoni regesták mintegy minutumai voltak a vatikáni regestaköteteknek, s később pergamenre irattak. Innen van az, hogy az avignoni regesták — tehát a papírra írtak — nagyrészt megegyeznek az u. n. vatikáni regestákkal, a pergamenre írtak-

kal. Legszembetűnőbb ez VI. Kelemen regestáinál, melyeknél az avignoni és a vatikáni regesták úgyszólván teljesen fedik egymást. E körülmény konstatálása csak a szerencsés véletlennek köszönhető, annak t. i., hogy a megfelelő kötetek fennmaradtak. Már pl. VI. Incze regestáinál nem vagyunk ily helyzetben, itt csak kevés azon vatikáni regestakötet, melynek megfelelő avignoni regestája megmaradt. A mi kódexünknek tehát úgy írása, mint anyaga arra látszott utalni, hogy az a XIV. századból származik. Daczára annak, hogy az első oldalon lévő egykorú bejegyzés IV. Kelemennek tulajdonítja, hajlandó voltam ezt, az említett két körülményt tartva szem előtt, íráshibának tartani, s a kötetet VI. Kelemen regestakötetének tartani. Ezen véleménynyel fogtam a kötet tüzetesebb átvizsgálásához. Csakhamar beláttam azonban, hogy e nézetem tarthatatlan, mert úgy az egyes oklevelek tartalmából, mint azon személyek

neveiből, kikhez az okmányok intézettek, végül pedig az egyes okmányok datálási formuláiból, miután az oklevelek nehánya, melyek datálva vannak, olasz földön kelt, kitént, hogy a kötet nem lehet VI. Kelemen regestakötete, hanem tényleg IV. Kelemené.

Mielőtt a kötet tartalmára átmennénk, lássuk a kódexnek egész mivoltát, állapotát.

Kódexünk anyaga, mint már említve volt, papiros, még pedig olyan fajtájú, mely az avignoni regesták papirosának körülbelül megfelel. Eredetére nézve délfrancia, vagy olasz gyárból eredhet. Magán a papirlapokon háromféle vízjegyet különböztethetünk meg, u. m. a 2., 3., 5., 6., 7., 12., 15., 19., 22., 24., 26., 27., 29., 30., 31., 33., 34., 36., 37., 38., 39., 43., 46., 47., lapokon az 1 szám alatt, a 49., 50., 52., 53., 56., 57., 59., 75., 76., 79., 80. lapokon a 2. szám alatt, a 61., 62., 63., 67., 69., 70., 71. lapokon a 3.

szám alatt kisebbitett alakban közölt jegyet, a többi lapon vízjegy nincsen. A lapok szélessége átlag 22, magassága átlag 30 cm. Négy vakvonalból alkotott keretet találunk minden egyes lapon, melyen túl a margora az írás ritkán terjed. Egykorú kézzel számozva 160 oldalt tartalmaz, míg az ujonnan megejtett lapszámozás 81 lapot (tehát 162 oldalt) eredményezett. A kötet elé három, a kódex papirosától egészen elütő minőségű papír van kötve, mely a kódexnek újabb, tán XVII. századbeli kéztől eredő indexét tartalmazza: Index epistolarum *Clementis papae IV.*, alatta új kéztől a 5. febr. 1265—29. Sept. 1268. felirattal. Az index kéthasábos, és nem a regesták számára, hanem a lapszámra utal.

A kötet kötése papirtábla, erős, barnaszínű borjúbőrrel fedve, hátán a zsineggel eszközölt kötésnek megfelelőleg hat kidomborodással. A kötés maga a XVII., vagy XVIII. századból eredhet, hátán az 1. és 2. kidomborodás között arannyal a cím. *Clementis epistola*.

Fenn a kódex hátának fején hosszukás, téglalakú papír pajzsocskán 572., alsó részén négyszögletű pajzsocskán *M. L. 125* jegy.

Provenienciájára nézve a kódex a Magyar Nemzeti Múzeumba Jankovich Miklós gyűjteményével került. Ezt konstatálja minden kétséget kizárólag a könyv címtáblájának belső felén látható tintával eszközölt bejegyzés, mely az alsó szélén található: *Jankovich Miklós gyűjtem.* Fenn a jobb sarkon pedig írónnal »a 10. ¶« jegyzés áll. Jankovich Miklósnak feljegyzései között, melyek a Magyar Nemzeti Múzeum kéziratárában őriztetnek, a kéziratra nézve bővebb felvilágosítást nem nyerünk, s így arról, hogy honnan, hogyan került e kódex Jankovich birtokába, közelebbit nem mondhatunk. Az arra nézve, ha a fenti, írónnal tett bejegyzést erre vonatkozóan szabad tartanunk, tájékozva lennénk, vagyis a könyv ára 10 arany volt. Ha még hozzátesszük, hogy a kódex a kéziratárban régebben 2120 fol. lat. jegy alatt őriztetett, jelenleg pedig a *cod. lat. medii aevi N° 73.* jegy alatt található, akkor az összes külső jegyekkel végeztünk.

Térjünk át most a kódexnek, hogy úgy mondjam, belső sajátságaira.

Mindenekelőtt vegyük vizsgálat alá a kódex beosztását, vajon megfelel-e az és mennyiben a vele egykoru pápai regesta-

köteteknek. E tekintetben konstatálhatjuk, hogy a beosztás és szerkezet a XIII. századbéli pápai regestaköteteknek teljesen megfelel. Az első lapon a kódex a szokott formulával kezdődik: *Incipiunt epistole Clementis pape III.* Majd alatta: *Clemens episcopus seruus seruorum dei. Nobili viro Karolo comiti Provincie salutem etc.* Az utána következő regestánál elmarad a pápa neve s a bekezdő formula, s csak egyszerűen a cím marad meg, mely az esetben, ha a következő oklevél is ahhoz szól, kihez az első, mint *idem eidem* szerepel. A megszólítás, a cím nincs az oklevéllel egy sorba írva, hanem külön, az oklevél szövege mindig külön bekezdéssel jár, melynél a kezdőbetű mint ilyfajta iratoknál szokott lenni, a többinél jóval nagyobb, egyes helyeken cizfázott, de helye legtöbbször üresen maradt, s az illető kezdőbetű apró betűvel a margóra jegyeztetett fel.

Az írás jellege XIV. századbéli kézre vall, még pedig a XIV. század közepe tájára utal. Délfrancia, vagy olasz kéz írhatta, nézetem szerint inkább olasz. Mint egy alább említendő bejegyzés mutatja, a kódex a múlt században francia kézben volt. A papir maga körülvgatlan.

A mi a kódexbe tett egykorú bejegyzéseket illeti, azok nem igen bőven fordulnak elő, s e körülményt a vele egykorú pápai regestaköteteken is konstatálhatjuk. Későbbi időből származó bejegyzések szintén csekély számban fordulnak elő. Az első lapon, melyet jelen cikkünkhöz facsimileben is csatolunk, fenn a lap felső szélén *Spes mea Christus. Sauaron* bejegyzés áll, míg oldalt, mint az a facsimilen is látható, *Pharaphe au desir de l'arrest du 5. juillet 1763. Mesnil.* bejegyzés olvasható. Azon felül a lap alsó jobb sarkában kitörölt szavak s VII római számjegy látható. Egyéb bejegyzések még a következő lapokon találhatók: f. 10^b. a 27. sz. epistolánál a címmel egy sorban: *J. E 42.* F. 19^b. a 42. számunál: *Dudum*, alább *S. E. 27*, majd egy sajátágos jegy: } s melléje *N.* betű jegyezve. F. 22^a. a lap közepe táján kéz forma alak. F. 40^a. a harmadik sornál a margóra jegyezve: *Gregorius XI epa 33.*¹ F. 76^a. újabb kézzel jegyezve: *Clementi Papa(e) Archiepiscopum Narbonnensim.* (Igy.) Azonkívül f. 40^a. a cím

¹ E bejegyzések látszólag egykorú kéztől erednek.

mellett XVIII. századbeli kézre valló kitörült szó és manupropria-félék.

A kódex összesen 186 regestát tartalmaz, a kéz, mely a számozást végezte, egy helyen megtévedt s csak 185 dbot számlált, mit később észrevévén, tévedését a helyes, 186, számra igazította ki. Ezen regesták tartalmáról, illetve ismert vagy ismeretlen voltáról mindjárt szólnunk. Itt még csak egy kérdést kell tisztába hoznunk, melyre nézve a felelet nem könnyű, s melyet szándékosan hagytunk e fejtegetések végére.

IV. Kelemen tudvalevőleg 1265 február 5-ikén foglalta el a pápai trónt, melyen 1268 november 29-ikén bekövetkezett haláláig ült. Már pedig a regestakötet írása határozottan a XIV. század közepe tájára vall, tehát ez által ki van zárva annak eredeti volta, s csakis másolatnak tekinthető. Másolati volta mellett bizonyít azon körülmény is, hogy az anyaga papír, holott a XIII. századbeli regesták anyaga pergamen, és csak a XIV. században kezdődő avignoni regestákkal kezdődik a papirregesták sorozata, mely regestákhoz anyag tekintetében a XIV. században VI. Ince pápa breveinak regestái, az u. n. archetya epistolarum, és a XIV. századból fennmaradt 99 kötet supplicatio sorozata csatlakoznak. A kérdés azon részére tehát, valjon a szóban forgó kézirat eredeti-e vagy másolat, könnyű megfelelni. A regestakötet nem eredeti, hanem minden kétséget kizárólag másolat.

Nehezebben, sőt lehet mondani, egyáltalán nem oldható meg a kérdés azon része, hogy miképen lehetséges az, hogy IV. Kelemen regestáinak egy részét a regestaköteteknek megfelelő alakban, majdnem száz évvel későbbi másolatban birjak? Erre nézve a válasz nem könnyű. Mert valóban példátlan eset, hogy regestakötetet majd száz évvel későbbi másolatban birjunk. Hogy némi világot hozzunk e kérdésbe, mindenekelőtt szükséges azt tudnunk, hogy IV. Kelemtől egyáltalában hány regestakötetet ismerünk?

Palmierinek a vatikáni levéltár regesta-sorozatához szolgáló manuctioja szerint IV. Kelemennek a vatikáni levéltárban összesen hét regestakötete van, melyek a vatikáni regesták sorozatában 30—36. számokkal vannak jelölve. Az utolsót, a 36. számot kivéve, mely IV. Kelemen pápaságának csak első három évéből tartalmaz okmányokat, a többi mind a négy

évből származó regestákat foglal magában. A mi már most ezen hét regestakötetet illeti arra nézve igen érdekes esettel állunk szemben.

A francia École d'Athènes et de Rome kiadványai között a második sorozatot a XIII. századbeli pápai regesták foglalják el. E sorozat VIII. Bonifác pápával végződik, benne vannak tehát e sorozatban IV. Kelemen regestái is, melyeket Jordan ad ki.¹ Ha már most a francziák kiadását elő vesszük, azonnal látjuk, hogy ők a hét regestakötet közül csak egyet vettek kiadásuk alapjául, vagyis csak egyet adnak ki az idézett munkában, míg a többi hat kötetet figyelembe sem vették. Ezen dolognak magyarázatát abban leljük, hogy a 32. számú regestakötetet tekintették a francziák az eredetinek, míg a többi hatot csak másolatnak vették, a minthogy ez tényleg így is van. Sajnos, hogy a Jordan-féle kiadásnak hiányzik a bevezetése, melyet, mint a francziáknál rendes szokás, az utolsó füzettel ígértek adni, s így, miután még nem jelent meg a befejező füzet, nem tudjuk, hogy mi a nézete Jordannak a regestakötetekről. A fentebb említettből azonban kiténik, hogy IV. Kelemennek vannak regestakötetei, melyek másolatban, s a mint látszik, későbbi másolatban maradtak reánk. Ilyen fajta a Magyar Nemzeti Múzeumban őrzött regestakötet is. Arra nézve, hogy mi cél okozta e másolatok elkészítését, felelni nem tudunk. Hajlandók lennénk, a mi kódexünket tekintve, azt mondani, hogy az bizonyos célra készült. Ugyanis a kódex tartalmát főleg azon oklevelek teszik, melyek franciaországi, vagy a nápoly-szicíliai viszonyokra vonatkoznak. Azt mondhatnók tehát, hogy valaki IV. Kelemen regestáiból kiírta mindazon okleveleket, melyek az említett viszonyokra vonatkoznak. E feltevésnek azonban ellene mond az, hogy oly okleveleket is találunk a kéziratban, melyek az említett eseményekkel egyáltalán nem függnek össze, így benn van a kódexben Kelemen pápának IV. Bélához intézett, 1266 január 21-én kelt oklevele, melyben a királyt kéri, hogy fogadja el végre Thimotheust zágrábi püspöknek.

Ez utóbbi oklevél kapcsán még egy érdekes körülményről kell említést tennünk. IV. Kelemen ezen »Rerum providus omnium« című bulláját Theiner kiadta a »Monumenta Hungariam sacram illustran-

¹ Les registres de Clément IV. 1265—1268. Paris, Thorin et fils, 1893.

tia« I. kötetében a 281. lapon, még pedig, a mint megjegyzi, *ex Reg. orig. an. I. f. 24.* Potthast¹ ugyanezt 19525. sz. alatt közli. Miután itt eredeti regestakötetről van szó, azt hinnők, hogy a francziák kiadásában ez oklevél is benne van. Ámde Jordan kiadásában hiába keressük ezen regestát, az felvéve nincsen, sőt miután a Jordan-féle kiadás még Potthastra sem hivatkozik, világos, hogy a francia kiadásnak alapúl szolgáló 32. regestakötetben e bulla nincsen benn, s hogy tehát a 32. sz. kötet nem azonos a Theiner által használt regestakötettel. Ha már most a többi hat kötetet is sorra vesszük, látjuk, hogy a kérdéses oklevél a 36. kötet 91. oldalán fordul elő. Világos ebből az, hogy a Theiner által használt regestakötet a vatikáni levéltárban ma nincs meg, az vagy elkallódott, vagy elveszett. Megvan azonban ez oklevél a mi kódexünkben, mint annak 182. számú levele, a 77^b—79^a. lapokon.

Ha végre összegezzük röviden a fentebb elmondottakat, kódexünkre nézve² konstatálhatjuk, hogy az a XIV. században készült másolat, melyhez hasonló, a francziák kiadásának alapján indulva, több létezik. Arra nézve, hogy eredetére nézve felvilágosítást nyerjünk, semmi positiv adatunk nincsen, minden csak pusztá hozzávetés lenne. Abban azonban, hogy kódexünk tényleg pápai regestakötet, kételkednünk nem lehet.

II.

A fentebbiek után előáll azon kérdés, hogy, mily arányban ismeretes e kódex, vagyis a tartalmát képező regesták közül mennyi az ismeretes, mennyi nem. Erre nézve mindenekelőtt azt kell konstatálnunk, hogy IV. Kelemen pápaságának mely idejéből származnak a regesták. A regesták legnagyobb része datálatlan, illetve csak *datum*, *datum Perusii* etc. formulákkal van ellátva. Alig egynehány regesta van teljes datálással a kötetbe fölvéve. Ezen csekély számú datálási formula mind az annus primust adja, s miután a kötetben különböző helyen fordul elő, hajlandó voltam eleintén a kötetet teljesen az első évből származónak tartani. Azonban újból átvizsgálván a kötetet, úgy találtam, hogy a regestáknak részint tartalma, részint egyéb sajátságok e

¹ Regesta pontificum Romanorum. Beryliny 1874.

fölvétést nem engedik meg. Nem maradt más hátra, mint összehasonlítani mind a 186 regestát a Potthastnál előforduló valamennyi regestával. Ezen hosszadalmas és rendkívül fárasztó eljárásnak eredménye az volt, hogy a 186 regesta megoszlik IV. Kelemen papságának mind a négy éve között. Ezáltal a mi kódexünk még jobban megközelíti a vatikáni levéltárban őrzött regestakötetek jellegét, melyek szintén mind a négy évből tartalmaznak regestákat. Potthast és Jordan munkái nyomán aztán már könnyű volt konstatálni azt is, hogy mely regesták ismeretesek, melyek nem. Persze megeshetik, hogy egyik vagy másik oklevél, melyet e két forrásmunka alapján, mi ismeretlennek jelezünk, más helyt már közzététetett. Különben is manapság egy oklevélről konstatálni, ismeretes-e vagy sem, ha csak valaki az illető korról, melyből az való, éveken keresztül nem foglalkozott, gyakran alig lehetséges.

A Jordan által eszközölt kiadásnak alapelve az, hogy csak azon regestákat közli in extenso, melyek Potthast regestaiba fölvéve nincsenek, melyek tehát e szerint teljesen ismeretleneknek tarthatók. Azon okleveleket, melyek Potthastban előfordulnak, Jordan nem közli teljes szöveggel, hanem csak címét, datálási formuláját, a bekezdő szavakat, és utal Potthast megfelelő számára. Ily módon világosan látja a kutató mindjárt, hogy már ismert, vagy ismeretlen oklevéllel van-e dolga. Közleményünkben mi is ilyformán jártunk el. Azon okleveleket, illetve regestákat, melyek Potthastnál előfordulnak, nem vettük fel, csak utalunk az illető számokra. Azoknak, melyek sem Potthastnál, sem Jordannal elő nem fordulnak, rövid regestáit is adjuk, mi által a további, esetleg szélesebb körben is megteendő vizsgálatnak kellő segédeszközt adtunk.

Mielőtt azonban a regesták ilynemű közlését megkezdzenénk, még egy dolgot akarok megjegyezni. Midőn kódexünket átvizsgáltam, egyúttal azon óhaj is felmerült bennem, hogy konstatáljam, vajjon a mi kéziratunk mennyiben egyezik Kelemen pápa többi, a vatikáni levéltárban őrzött regestakötetekkel. Az egyikkel, a 32. számúval az összeegyeztetést könnyen megtehettem. A többi hatra nézve az egyeztetést magam sem tehettem meg, miután a hely színére Rómába nem mehettem. Azonban dr. Hodinka Antal úr, a cs. kir. hitbizományi könyvtár scriptora, ki a Magyar Tudományos

Akadémia megbízásából 1895/96-ban Rómában kutatásokat végzett, volt szíves megkeresésemre az összehasonlítás fárasztó munkáját elvégezni, a miért is neki újból e helyt is köszönetet mondok. Az ő jegyzetei szerint a vatikáni regesták 34. és 36. számú levelei azok, melyek megegyezőleg a mi kötetünkkel a regesták nagy részét tartalmazzák. Csekély számú regesta még a 30. és 33. számú kötetben is előfordúl. Az ő vizsgálata szerint az idézett négy kötet a mi kötetünknek anyagát egynek kivételével mind tartalmazza. Alábbi közleményünkben az ő jegyzetei alapján odajegyeztük minden egyes regestánál, hogy mely vatikáni regestakötetnek melyik oldalán fordul elő.

Végül azon érdekes körülményt akarom még fölemlíteni, hogy a mi kódexünk tartalma egészen különbözik a vatikáni 32. számú regestakötettől, mely Jordan kiadásának alapjául szolgál. Ugyanis a mi kódexünkben előforduló regesták — még azok sem, melyek Potthastba föl vannak véve — egyike sem fordul elő a francziák kiadásában. Ebből is látjuk, hogy a mi kódexünk teljesen elüt a vatikáni 32. kötettől, míg rokon a többi négy általunk fentebb jelzett regestakötettel.

Annus I. 1265. febr. 5. — 1266. febr. 4.

1265. Febr. 24. Perusii. J(acobo) regi Aragoniae. — »Quod negotium pro.« Dat. Perusii. (Potthast 19036. R. V. 36. f. 5^a).

Ep. 50.

1265. Mart. 23. Perusii. Reginae Angliae. — »Cum sit nobis.« Dat. Perusii anno I. (Potthast 19071. R. V. 36. f. 175^b). *Ep. 76.*

1265. Mart. (Perusii). Carolo comiti Provinciae. — »Quanto te Dominus.« (Potthast 19088. A. V. 30; 33 f. 1^b. 36 f. 60^b). *Ep. 1.*

1265. Mai 8. Perusii. (Ludovico) regi Francorum — »Illa solidae dilectionis.« Datum Perusii. Potthast 19132. R. V. 36. f. 60.)

Ep. 184.

1265. Mai 20. Perusii. S(imoni) tit. S. Martini presb. card. ducatus Spoleti et marchiae Anthonensis rectori apostolicae sedis legato. — »De adventu comitis.« Datum Perusii (Potthast 19152. R. V. 34. f. 4^b; 36. f. 136.)

Ep. 185.

1265. Mai 27. Perusii. Eidem. — »Die Jovis ante.« Datum Perusii VI. Kl. Junii pontificatus nostri anno primo. (Potthast 19161. R. V. 34. f. 4^b; 36. f. 136^b).

Ep. 186.

1265. Jun. 18. Perusii. (Carolo comiti Provinciae). — »Etsi personam tuam.« (P. 19213. R. V. 30; 33. f. 4^b; 34 f. 5^b; 36. f. 117^b).

Ep. 2.

1265. Jun. 20. *Perusii*. S(imoni) tii. S. Martini presb. card. ducatus Spoleti et marchiae Anthonitan. Rectori, apostolicae sedis legato. — »Inter laeta et.« (Datum. Potthast 19215. R. V. 36. f. 41^{ab}).
Ep. 79.

1265. Jun. 21. *Perusii*. R(icardo) S. Angeli diac. cardinali. — »A quatuor angulis.« (Potthast 19218. R. V. 36. f. 140^b). *Ep.* 80.

1265. Jun. 24. *Perusii*. S(imoni) tit. S. Martini presb. card. apostolicae sedis legato. — »Discretioni tuae praesentium.« (Potthast 19229. R. V. 34. f. 18^a).
Ep. 145.

1265. Jun. 28. *Perusii*. Olivario de Terminis. — »De igne terris (torris).« Potthast 19237. R. V. 34. f. 7^a. 36. f. 10^b). *Ep.* 81.

1265. Jun. 30. *Perusii*. M(atthaeo) S. Mariae in Porticu) diacono cardinali patrimonio beati Petri in Tuscia rectori apostolicae sedis legato. — »Cum Tudertinis agere.« (Potthast 19241. R. V. 34. f. 7^a).
Ep. 83.

1265. (Jun.) (*Perusii*) (Carolo) comiti Provinciae. — »Urget nos Christi.« Datum etc. (Potthast 19243. R. V. 36. f. 62^b). *Ep.* 60.

1265. Jul. 1. *Perusii*. Potestati, consilio et communi Castellana. — Cum nos diu.« (Potthast 19244. R. V. 36. f. 140^b). *Ep.* 82.

1265. Jul. 11. *Perusii*. Carolo comiti Provinciae. — »Tuae magnitudinis nobis.« Potthast 19253. R. V. 34. f. 8^a). *Ep.* 3.

1265. Jul. 13. *Perusii*. Eidem. — »Gravis et ex.« Datum Perusii III. Idus Julii anno primo. (Potthast 19265. R. V. 34. f. 19^b).
Ep. 7.

1265. Jul. 13. *Perusii*. Decanis et capitulis ecclesiae et provinciae Remensis. — »Dilectum filium magistrum.« Datum Perusii III. Idus Julii anno primo. (Potthast 19263. R. V. 34. f. 12^a).
Ep. 161.

1265. (Jul. 13.) *Perusii*. Scriptum fuit iuxta praedictam formam in Provincia Lugdunensi adiecto quod intra sequitur. (Forma ut praecedentis tantum prov. Lugdun.) — »Solvite igitur in.« (Potthast 19264. R. V. ?)
Ep. 162.

1265. Jul. 14. *Perusii*. Archiepiscopo Cusentino et (Bertrando) episcopo Avenionensi. — »Cum nonnulli Belial filii.« Datum etc. (Potthast 19267. R. V. 36 f. 52^a).
Ep. 144.

1265. Jul. 14. *Perusii*. S(imoni) tit. S. Martini presb. cardinali ducatus Spoleti et Marchiae Anthonitan. rectori, apostolicae sedis legato. — »Succedentibus prosperis congaudeamus.« Datum Perusii etc. (Potthast 19266. R. V. 36 f. 41^b).
Ep. 163.

1265. Jul. 14. *Perusii*. Episcopo Aretino. — »Cum hostes ecclesiae.« Datum Perusii. (Potthast 19268. R. V. 34 f. 13^a). *Ep.* 164.

1265. Jul. 16. *Perusii*. M(atthaeo) S. Mariae in Porticu) diacono cardinali patrimonio beati Petri in Tuscia rectori apostolicae sedis legato. — »Cum hostis erectis.« Datum Perusii XVII. Kl. Augusti. (Potthast 19271. R. V. 34. f. 13^a).
Ep. 165.

1265. Jul. 16—18. *Perusii*.¹ S(imoni) tit. S. Martini presb. cardinali. — »Intelleximus et non.« (Potthast 19272. R. V. 34. f. 13^b).
Ep. 110.

1265. Jul. 16—18. *Perusii*. Potestati, capitaneo et communi Urbinat. — »Quia ea de.« (Potthast 19273. R. V. 36. f. 182^b).
Ep. 111.

1265. Jul. 18. *Perusii*. Quinque cardinalibus qui sunt in Urbe. — »Carissimi in Christo« Datum etc. (Potthast 19275. R. V. 34. f. 13^b).
Ep. 70.

1265. Jul. 18. *Perusii*. (Ludovico) regi Franciae. — »Ad serenitatis tuae.« Datum etc. (Potthast 19276. R. V. 36. f. 144^a).
Ep. 71.

1265. Jul. 18. *Perusii*. M(atthaeo) S. Mariae in Porticu diacono cardinali etc. — »Metuimus quod.« Datum etc. (Potthast 19274. R. V. 36. f. 67^b).
Ep. 112.

1265. Jul. 19. *Perusii*. O(ttobono) sancti Adriani diacono cardinali. — »Benedictus Deus qui.« Datum etc. (Potthast 19278. R. V. 36. f. 59.)
Ep. 114.

1265. Jul. 22. *Perusii*. (Maurino) archiepiscopo Narbonensi. — »A nostra non.« Datum Perusii anno primo. (Potthast 19282. R. V. 36. f. 101^b).
Ep. 72.

1265. Jul. 22. *Perusii*. J(ohanni) Sancti Nicolai in carcere Tulliano diacono cardinali. — »Qui tuas nobis.« Datum etc. (Potthast 19281. R. V. 36. f. 58.)
Ep. 113.

1265. Jul. 25. *Perusii*. Patriarchae Jerosolymitani, archiepiscopis et episcopis ac dilectis filiis hospitalis sancti Johannis et domus militiae templi Jerosolymitani magistris necnon et nobiles viris Gaufrido de Sarginis et aliis universis baronibus regni Jerosolymitani. — »Quod promittente domino.« Datum Perusii VIII. Kl. Augusti anno primo. (Potthast 19287. R. V. 34. f. 8^a).
Ep. 73.

1265. Jul. 26. *Perusii*. Regi Armeniae. — »Quanto te Dominus.« Datum etc. (Potthast 19288. R. V. 34. f. 8^b; 36. f. 151.)
Ep. 115.

1265. Jul. 30. *Perusii*. G. Marchioni Montisferrati. — »Etsi pia mater.« Datum Perusii ut supra. (Ut. Ep. 73.) (Potthast 19290. R. V. 36. f. 121^b, Extat etiam in R. V. 34. f. 8^b. direct. ad G. Comitum Tholosanum.)
Ep. 74.

1265. Jul. 31. *Perusii*. Potestati, consilio et communi Radicofanensibus. — »Antiquae fidei, quae.« Datum etc. (Potthast 19291. R. V. 34. f. 9^a).
Ep. 116.

¹ F. 70^b ezen regesta ismét előfordul, de csak ennyi áll belőle: Dilecto filio S. tit. sancti Martini pbro. cardinali, ducatus Spoletici et Marchie Anconitan. rectori ap^{te} sedis legato. »Intelleximus et non medicum fuimus admirati etc. ut supra.« Az egész át van húzva, egykorú kéz 162. számot adta e regestának.

1265. Jul. 31. *Perusii*. M(atthaeo) sanctae Mariae in Porticu diacono cardinali patrimonii beati Petri in Tuscia rectori apostolicae sedis legato. — »Eiulantibus coram nobis.« Datum Perusii etc. (Potthast 19292. R. V. ?) *Ep. 117.*

1265. Aug. 1. *Perusii*. Carolo comiti Provinciae. — »Frequens nos assiduaque,« Datum Perusii. (Potthast 19296. R. V. 34. f. 9^a.) *Ep. 4.*

1265. Aug. 3. *Perusii*. Cardinalibus qui sunt in Urbe. — »Post recessum venerabilis.« Datum Perusii III. Nonas Augusti anno primo. (Potthast 19298. R. V. 36. f. 24^b.) *Ep. 75.*

1265. Aug. 5. *Perusii*. S(imoni) tit. S. Caeciliae presb. cardinali apostolicae sedis legato. — »Visae tuae litterae.« Datum Perusii Nonas Augusti anno primo. (Potthast 19302. R. V. 34. f. 10^b.) *Ep. 166.*

1265. Aug. 6. *Perusii*. Episcopo Aretinensi. — »Gaudium et exultatio.« Datum Perusii VIII. Idus Augusti. (Potthast 19305. R. V. 34. f. 14^a.) *Ep. 167.*

1265. Aug. 13. *Perusii*. [Jacobó regi Aragoniae.] — »Missá nobis tuae.« Datum etc. (Potthast 19310. R. V. 36. f. 6^a.) *Ep. 51.*

1265. Aug. 15. *Perusii*. L(udovico) regi Franciae. — »Ad aures nostras.« (Potthast 19313. R. V. 36. f. 47.) *Ep. 175.*

1265. Aug. 18. *Perusii*. J(ohanni) sancti Nicolai in carcere Tulliano diacono cardinali apostolicae sedis legato. — »Et processus et.« Datum Perusii. (Potthast 19314. R. V. 36. f. 80^b.) *Ep. 140.*

1265. Aug. 19. *Perusii*. Philippo de Monteforti etc. — »Si hactenus tibi.« Datum. (Potthast 19315. R. V. 6. f. 24^b.) *Ep. 119.*

1265. Aug. 20. *Perusii*. Carolo comiti Provinciae. — »Tuis nuntiis saepe.« (Potthast 19316. R. V. 34. f. 16^a.) *Ep. 6.*

1265. Aug. 20. *Perusii*. J(ohanni) sancti Nicolai in carcere Tulliano diacono cardinali apostolicae sedis legato. — »Augit nos cogitatus.« Datum ut supra. (sc. ut in ep. 140.) Potthast 19317. R. V. 34. f. 16^b. *Ep. 141.*

1265. Aug. 23. *Perusii*. (Ludovico) regi Franciae. — »Et temporis qualitas.« Datum Perusii. Potthast 19321. R. V. 36. f. 144^b. *Ep. 142.*

1265. Aug. 23. *Perusii*. S(imoni) tit. Sancte Ceciliae presb. cardinali apostolicae sedis legato. — »Tenoris eiusdem diversas.« Datum etc. Potthast 19322. R. V. 36. f. 155. *Ep. 143.*

1265. Sept. 4. *Assisii*. (Jacobó) regi Aragonum. — »Devotionis tuae promptitudinem.« Potthast 19332. R. V. 36. f. 75^b. *Ep. 130.*

1265. Sept. 6. *Assisii*. Alfonso regi Castellae et Legionis. — »Laeta nobis tuae.« Datum etc. Potthast 19335. R. V. 36. f. 74^a. *Ep. 63.*

1265. Sept. 15. *Assisii*. S(imoni) tit. Sancte Ceciliae presb.

cardinali apostolicae sedis legato. — »Considerato carissimi in.«
Potthast 19347. R. V. 36. f. 147^b. *Ep. 172.*

1265. *Sept. 15—19. Assisii.* Episcopo Autisiodorensi. — »Si
ecclesiae Dei.« Potthast 19350. R. V. 36. f. 7^b. *Ep. 173.*

1265. *Sept. 22. Assisii.* Berautii potestati Mediolanensi. —
»Ad confusionem tibi.« Datum Perusii etc. Potthast 19360. R. V.
36. f. 70. *Ep. 183.*

1265. *Sept. 23. Assisii.* Carolo comiti Provinciae. — »Lom-
bardiae statu tempestatibus.« Datum Perusii. Potthast 19361. R.
V. 34. f. 21^b. *Ep. 9.*

1265. *Sept. 30. Assisii.* [Jacobo regi Aragoniae?] — »Persuadet
ingenita tibi.« Datum Perusii etc. (Potthast 19378. R. V. 36. f. 9^a.
tit. hujus litterae est P. primogenito regis Aragoniae). *Ep. 52.*

1265. *Oct. 7. Perusii.* Potestati et communi Ariminensi. —
»Quantum deo pax.« Datum ut supra (sc. Ep. 169.) (Potthast 19391.
R. V. 34 f. 23^b). *Ep. 171.*

1265. *Oct. 18. Perusii.* Reginae Franciae. — »Missionem
dilecti filii.« Datum Perusii XV. Kl. Novembris anno primo. (Pott-
hast 19407. R. V. 36. f. 68.) In eo modo reginae Angliae. *Ep. 77.*

1265. *Oct. 19. Perusii.* S(imoni) tit. sanctae Ceciliae presb.
cardinali apostolicae sedis legato. — »Adversantes sibi.« Datum
Perusii anno primo. (Potthast 19408. R. V. 36. f. 160^b). *Ep. 174.*

1265. *Oct. 21. Perusii.* R(iccardo) sancti Angeli diacono car-
dinali. — »Carissimo in Christo.« Datum Perusii etc. (Potthast
19409. R. V. 34. f. 24^b). *Ep. 120.*

1265. *Oct. 26. Perusii.* Malateste civi Ariminensi. — »Tuas
nuper tribulationes.« Datum etc. (Potthast 19413. R. V. 34. f. 23^a).
Ep. 168.

1265. *Oct. 26. Perusii.* S(imoni) tit. Sancti Martini presb.
cardinali, marchiae Anconitanensis et ducatus Spoletini rectori apo-
stolicae sedis legato. — »Quod rex ille. Datum Perusii etc. (Pott-
hast 19414. R. V. 36. f. 130.) *Ep. 169.*

1265. *Oct. 26. Perusii.* Taddeo comiti Feltrensi, potestati
Ariminensi. — »Deo gratias agimus.« Datum Perusii ut supra (?)
(Potthast 19412. R. V. 36. f. 10^b). *Ep. 170.*

1265. *Oct. 30. Perusii.* Carolo comiti Provinciae. — »Quantum
nostrum tangat.« (Potthast 19421. R. V. 34. f. 25^a). *Ep. 10.*

1265. *Oct. 30. Perusii.* Abbati sancti Benedicti de(. . .)? et
fratribus eius. — »Dilectos filios fratres.« Datum Perusii etc. (Potthast
19419. R. V. 34. f. 24^b). *Ep. 121.*

1265. *Nov. 1. Perusii.* Carolo comiti Provinciae. — »De viro
nobili.« (Potthast 19426. R. V. 34. f. 25^b). *Ep. 11.*

1265. *Nov. 1. Perusii.* Emergaudi de Melgorio militi. — »Uxor
tuae mortem.« Datum etc. (Potthast 19427. R. V. 34. f. 25^b).
Ep. 118.

1265. Nov. 17. *Perusii*. [Ludovico] regi Francorum. — »Clamavimus nec cessamus.« Datum Perusii etc. (Potthast 19452. R. V. 36. f. 146.^a)
Ep. 132.

1265. Nov. 17. *Perusii*. S(imoni) tit. sanctae Ceciliae presb. cardinali apostolicae sedis legato. — »Clamavimus nec cessamus.« Datum ut supra. (sc. *Ep. 132.*) (Potthast 19449. R. V. 36. f. 147.)
Ep. 133.

1265. Nov. 17. *Perusii*. Archiepiscopis et episcopis et abbtibus, capitulis et conventibus ac toti clero in regno Francia. — »Clamavimus nec cessamus.« (Potthast 19450. R. V. 36. f. 127.) *Ep. 134.*

1265. Nov. 21. *Perusii*. S(imoni) tit. sanctae Ceciliae presb. cardinali apostolicae sedis legato. — »Cum ad te.« Datum Perusii XI. Kl. Decembris anno primo. (Potthast 19459. R. V. 36. f. 52.^b) *Ep. 135.*

1265. Nov. 21. *Perusii*. Eidem. — »De religiosorum decima.« Datum Perusii etc. (Potthast 19458. R. V. 36. f. 52.^b) *Ep. 136.*

1265. Nov. 29. *Perusii*. Carolo comiti Provinciae. — »Accedentes ad tuam personam.« Datum etc. (Potthast 19473. R. V. 36. f. 124.)
Ep. 12.

1265. Nov. 29. *Perusii*. O(ttobono) sancti Adriani diacono cardinali apostolicae sedis legato. — »Suscepta legatione in.« Datum Perusii III. Kl. Decembris anno primo. (Potthast 19474. R. V. 36. f. 12.^a)
Ep. 137.

1265. Dec. 7. *Perusii*. Carolo comiti Provinciae. — »Absolutio civium Pisanorum.« Datum etc. (Potthast 19480. R. V. 34. f. 28.^b)
Ep. 43.

1265. Dec. 7. *Perusii*. Quardiano et fratribus minoribus Montisflaconis. — »Devotionem dilecti filii.« Datum etc. (Potthast 19479. R. V. 36. f. 171.)
Ep. 138.

1265. Dec. 20. *Perusii*. (Carolo) comiti Provinciae. — »Fervens fili carissime.« Datum etc. (Potthast 19484. R. V. 34. f. 29.^a) *Ep. 56.*

1265. Dec. 22. *Perusii*. S(imoni) tibi sancti Martini presb. cardinali, apostolicae sedis legato, ducatus Spoleti et marchiae Anconitanensis rectori. — »Ouerant aures nostras.« Datum Perusii. (Potthast 19485. R. V. 36. f. 80.^b)
Ep. 139.

1265. Dec. 23. *Perusii*. Carolo Comiti Provinciae. — »Si Lucanorum obsequis.« Datum Perusii etc. (Potthast 19486. R. V. 34. f. 30.^a)
Ep. 44.

1265. Dec. 28. *Perusii*. (Carolo) comiti Provinciae. — »Litteras tuae magnitudinis.« Datum etc. (Potthast 19492. R. V. 34. f. 30.^b)
Ep. 28.

1265. Dec. 28. *Perusii*. (Carolo) comiti Provinciae. — »Spectis litteris quas.« Potthast 19493. (»In scriptis«) R. V. 34. f. 31.^a)
Ep. 94.

1265. Dec. 31. *Perusii*. Carolo comiti Provinciae. — »Cum super mutuo.« (Potthast 19500. R. V. 34. f. 31.^b)
Ep. 45.

1266. Jan. 7. *Perusii*. Eidem. — »Saepe nobis immo.« Datum *Perusii*. (Potthast 19515. R. V. 34. f. 32.^a) *Ep.* 46.

1266. Jan. 10. *Perusii*. Eidem. — »Dilectum filium abbatem.« Datum ut supra. (sc. *Ep.* 46.) (Potthast. 19517. R. V. 34. f. 32.^b) *Ep.* 47.

1266. Jan. 11. *Perusii*. Eidem. — »Profecturum ad bella.« (Potthast 19519. R. V. 34. f. 33.^a) *Ep.* 48.

1266. Jan. 11. *Perusii*. (Carolo) comiti Provinciae. — »Vexamur a Senenensibus.« Datum *Perusii*. (Potthast 19520. R. V. 34. f. 33.^b) *Ep.* 54.

1266. Jan. 12. *Perusii*. Eidem — »Longis attrictos laboribus.« (Potthast 19521. R. V. 34. f. 33.^b) *Ep.* 55.

1266. Jan. 21. *Perusii*. Eidem. — »Non negamus quam.« Datum etc. (Potthast 19526. R. V. 34. f. 35.^a) *Ep.* 106.

1266. Jan. 21. *Perusii*. Belae regi Ungariae. — »Rerum omnium providus.« Datum *Perusii* XII. Kl. Februarii anno primo. (Potthast 19525. R. V. 36. f. 91.) *Ep.* 182.

1266. Jan. 22. *Perusii*. Gaufrido de Bellomonte cancellario Baiocensi. — »Per Raymundum Bertrandum.« Datum *Perusii* anno primo. (Potthast 19530. R. V. 36. f. 183.^a) *Ep.* 122.

Annus II. 1266. febr. 5. — 1267. febr. 4.

1266. Febr. 17. *Perusii*. (Carolo) comiti Provinciae. — »Quia iuxta sapientis.« (Potthast 19544. R. V. 34. f. 36.^a) *Ep.* 107.

1266. Febr. 17. *Perusii*. (Jacobi) regi Aragonum. — »Cum grassantibus in.« Datum etc. (Potthast 19546. R. V. 34. f. 36.^b) *Ep.* 123.

1266. Febr. 21. *Perusii*. S(imoni) tit. sancti Martini presb. cardinali, marchiae Anconitanensis et ducatus Spoleti rectori, apostolicae sedis legato. — »Vidisti pariter et.« Datum etc. (Potthast 19552. R. V. 34. f. 37.^a) *Ep.* 35.

1266. Mart. 8. resp. 9. *Perusii*. (Maurino) archiepiscopo Narbonensi et eius suffraganeis. — »Missam de celo.« Datum Viterbii etc. (sic!) (Potthast 19566. R. V. 36. f. 111.^a) *Ep.* 38.

1266. Mart. 19. *Perusii*. (Ludovico) regi Francorum. — »Hancin nobis.« Datum etc. (Potthast 19567. R. V. 36. f. 116.^b) *Ep.* 98.

1266. Mart. 31. *Perusii*. Alfonso regi Castellae et Legionis in regem Romanorum electo. — »Mirari possumus ymo.« Datum. (Potthast 19597. R. V. 36. f. 175.^b) *Ep.* 64.

1266. Apr. 12. *Perusii*. (Carolo) comiti Provinciae. — »Ex grandi et gloriosa.« Datum *Perusii*. (Potthast 19602. R. V. 34. f. 43.^b) *Ep.* 57.

1266. Apr. 13. *Perusii*. Eidem. — »Dudum floruerat sed.« Datum etc. (Potthast 19604. R. V. 34. f. 45.^a) *Ep.* 58.

1266. Apr. 14. *Perusii*. S(imoni) tit. sanctae Ceciliae presb. cardinali apostolicae sedis legato. — »Qui verbum abbreviatum.« Datum *Perusii*. (Potthast 19605. R. V. 36. f. 162.^b) *Ep.* 147.

1266. Apr. 14. *Perusii*. (Aegidio) archiepiscopo Tyrensi. —
»Cum labore attendimus.« Datum Perusii. (Potthast 19607. R. V.
34. f. 46.^b) *Ep. 148.*

1266. Apr. 19. *Perusii*. Ermengano de Melgorio militi. —
»Queris a nobis.« Datum Perusii. (Potthast 19610. R. V. 34. f. 46.^b)
Ep. 149.

1266. Apr. 19. *Perusii*. Petro Raymbaldo de Carumbo. —
»Jam secundo (ap. Potth. sero) super.« Datum Perusii. (Potthast
19611. R. V. 34. f. 47.^a) *Ep. 150.*

1266. Apr. 24. *ap. Urbem veterem*. (Radulfo) episcopo Alba-
nensi apostolicae sedis legato. — »Statum nostrum et.« Datum etc.
(Potthast 19612. R. V. 36. f. 154.) *Ep. 151.*

1266. Apr. 24. *ap. Urbem veterem*. Eidem. — »Nosti frater¹
gravem.« Datum apud Viterbium. (Potthast 19613. R. V. 34. f. 47.^{ab})
Ep. 152.

1266. Apr. 29. *ap. Montem Flasconis*. S(imoni) tit. sancti.
Martini presb. cardinali, morchiae Anconitan. et ducatus Spoleti rec-
tori apostolicae sedis legato. — »Licet interdum materiam.« Datum
apud Montemflasc. (Potthast 19615. R. V. 36. f. 33.^b) *Ep. 153.*

1266. Apr. 30. *Viterbii*. O(ctaviano) sanctae Mariae in via lata
diacono cardinali. — »Licet comitem Guignonem.« Datum Viterbii.
(Potthast 19616. R. V. 34. f. 47.^b) *Ep. 154.*

1266. Apr. *Viterbii*. S(imoni) tit. sancti Martini presb. cardini-
nali apostolicae sedis legato. — »Quia linguis loquuntur.« (Potthast
19618. R. V. 36. f. 93.^b) *Ep. 146.*

1266. Mai. 2. *Viterbii*. J(ohanni) sancti Nicolai in carcere
Tulliano diacono cardinali. — »Perusio venientes Viterbium.« Datum
ut supra. (sc. ep. 154.) (Potthast 19620. R. V. 36. f. 58.^b) *Ep. 155.*

1266. (Mai. 8—12.) *Viterbii*. (Carolo) comiti Provinciae. —
»Accedentem ad tuam.« Datum etc. (Potthast 19625. R. V. 36. f. 125.)
Ep. 29.

1266. Mai. *Viterbii*. Eidem. — »Venerabilis frater noster.«
Datum etc. (Potthast 19624. R. V. 36. f. 124.) *Ep. 96.*

1266. Mai. 12. *Viterbii*. Vicario nobis et consilio generali. —
»Dilectus filius Guido.« Datum Viterbii. (Potthast 19627. R. V.
34. f. 48^a 36 f. 1^b) *Ep. 156.*

1266. Mai. 12. *Viterbii*. Fratribus Lotharingo et Cathulano
ordinis militiae virginis gloriosae — »Si secularibus implicari.« Datum
Viterbii. (Potthast 19628. R. V. 34. f. 48.^a) *Ep. 157.*

1266. Mai. 15. *Viterbii*. J(ohanni) sancti Nicolai in carcere
Tulliano, J(acobo) S. Mariae in Cosmedin, M(athaeo) sanctae Mariae
in Porticu diaconis cardinalibus. — »Venientes ad nostram.« Datum
Viterbii etc. (Potthast 19633. R. V. 34. f. 48.^{ab}) *Ep. 158.*

¹ Ap. Potthast »super.«

1266. (Mai.) Viterbii. Abbati (monasterii) sancti Aegidii. — »Si vocationem tuam.« Datum Perusii XI. Kl. Januarii anno primo (sic!) (Potthast 19639. R. V. 36. f. 96.^b) *Ep. 159.*

1266. Mai. 28. Viterbii. Barralo domino Baucii. — »Pro absolutione tua.« Datum etc. (Potthast 19657. R. V. 34. f. 50.^a) *Ep. 177.*

1266. Mai. 28. Viterbii. (Radulfo) episcopo Albenensi apostolicae sedis legato. — »Nota est nimis.« Datum etc. (Potthast 19658. R. V. 36. f. 2.^a) *Ep. 178.*

1266. Mai. 31. Viterbii. Episcopo Ebroicensi. — »Nec te nec.« Datum Viterbii. (Potthast 19663. R. V. 34. f. 50.^b) *Ep. 179.*

1266. Mai. 31. Viterbii. J(ohanni) sancti Nicolai in carcere Tulliano diacono cardinali. — »De statu tuo.« (Potthast 19664. R. V. 34. f. 50.^b) *Ep. 180.*

1266. Jul. 5. Viterbii. J(acobo) regi Aragonum. — »Datam tibi a.« (apud Potth. »de.«) Datum etc. (Potthast 19723. R. V. 36. f. 42^b) *Ep. 125.*

1266. Jul. 16. Viterbii. Carolo comiti Provinciae. — »Quanto carissimo in.« (Potthast 19748. R. V. 36. f. 124.^b) *Ep. 5.*

1266. Jul. 27. Viterbii. Eidem. — »Si Galvanus factus.« Datum etc. (Potthast 19762. R. V. 34. f. 61.^a) *Ep. 108.*

1266. Jul. 30 Viterbii. Eidem. — »Dilectum filium Gaufridum,« (ap. Potth. »nostrum.«) Datum Viterbii et (Potthast 19767. R. V. 34. f. 43.^b) *Ep. 59.*

1266. Sept. 22. Viterbii. Eidem. — »Cum omnia quae.« Datum Viterbii. (Potthast 19819. R. V. 34. f. 68.^a) *Ep. 33.*

1266. Sept. 30. Viterbii. Patriarchae Jerosolimitani et magistris hospitalis et templi nobili viro sauffrido de Serginiz et aliis Christi fidelibus in transmarinis partibus in negotio dei laborantibus. — »Nec aures surdae.« Datum etc. (Potthast 19823. R. V. 36. f. 38^b) *Ep. 103.*

1266. Oct. 11. Viterbii. O(ttobono) tit. sancti Adriani diacono cardinali, apostolicae sedis legato. — »Cum multum nobis.« (Potthast 19830. R. V. 36. f. 165.) *Ep. 104.*

1266. Oct. 13. Viterbii. S(imoni) tit. sanctae Ceciliae etc. — »Litteras carissimi in.« (Potthast 19834. R. V. 36. f. 53.^a) *Ep. 105.*

1267. Jan. 19. Viterbii. (Jacobo) regi Aragonum. — »Tuae serenitatis litteras.« Datum etc. (Potthast 19922. R. V. 36. f. 43.) *Ep. 127.*

Annus. III. 1267. febr. 5.—1268. febr. 4.

1267. Febr. 11. Viterbii. Nobili mulieri etc. (Potthast: L. relictæ quodam Atreasbae militis.) — »Litteras tuas vidimus.« Datum etc. (Potthast 19943. R. V. 36. f. 189.) *Ep. 102.*

1267. Mart. 31. Viterbii. R. (Potthast B.) praeposito etc. —

- »Tuae providentiae (Potth. »prudentiae») diligentiam.« Datum etc. (Potthast 19973. R. V. 33. f. 52.) *Ep. 99.*
1267. *Mart. 31. Viterbii.* Capitaneo et potestati (Potth. patri) Guelforum Florentinorum. — »Levate capita vestra.« Datum etc. (Potthast 19972. R. V. 36. f. 41.ª) *Ep. 100.*
1267. *Mai. 15. Viterbii.* (Jacobó) regi Aragonum. — »Esse in curia« (Potthast 20010. R. V. 34. f. 85.^a) *Ep. 65.*
1267. *Jun. 5. Viterbii.* (Alfonso) regi Castellae et Legionis in regem Romanorum electo. — »Quanto divinae gratiae.« (Potthast 20031. R. V. 36. f. 112.) *Ep. 66.*
1267. *Jun. 9. Viterbii.* Eidem. — »Licet gratissima nobis.« (Potthast 20032. R. V. 36. f. 116.^b) *Ep. 67.*
1267. *Jun. 17. resp. 18. Viterbii.* Eidem. — »Post clarae memoriae.« Datum etc. (Potthast 20051. R. V. 36. f. 98.^a) *Ep. 68.*
1267. *Jul. 23. Viterbii.* (Jacobó) regi Aragonum. — »Tarde nimis tua.« (Potthast 20090. R. V. 36. f. 117.^a) *Ep. 131.*
1267. *Sept. 15. Viterbii.* (Carolo) comiti Proviniciae. — »Litteras venerabilis fratris.« Datum etc. (Potthast 20127. R. V. 34. f. 100.^b) *Ep. 97.*
1267. *Sept. 21. Viterbii.* P. Romani proconsuli Romanorum. — »A tua non.« Datum etc. (Potthast 20131. R. V. 36. f. 189.^b) *Ep. 19.*
1267. *Oct. 23. Viterbii.* (Alfonso) regi Castellae et Legionis in regem Romanorum electo. — »De tuis successibus.« (Potthast 20149. R. V. 36. f. 201.^b) *Ep. 69.*
1267. *Oct. 26. Viterbii.* R(adulfo) episcopo Albanensi apostolicae sedis legato. — »De tuo reditu.« Datum etc. (Potthast 20151. R. V. 36. f. 34.^b) *Ep. 18.*
1267. *Oct. 26. Viterbii.* G(uidoni) tit. sancti Laurentii in Lucina legato. — »Dudum tibi sub.« Datum etc. (Potthast 20150. R. V. 34. f. 101.^a) *Ep. 90.*
1267. *Oct. 28. Viterbii.* Archiepiscopo Narbonensi. — »Quanto sincerius personam.« Datum etc. (Potthast 20154. R. V. 6. f. 71.^b) *Ep. 89.*
1267. *Nov. 7. Viterbii.* Abbati et conventui monasterii sancti Egidii. — »Ad decus et.« Datum etc. (Potthast 20158. R. V. 36. f. 171.^a) *Ep. 17.*
1267. *Nov. 26. Viterbii.* Rectoribus Romanae Fraternalitatis. — »Mittimus vobis per.« Datum etc. (Potthast 20175. R. V. 34. f. 104.^b) *Ep. 21.*
1267. *Nov. 26. Viterbii.* (Carolo) comiti Provinciae. — »Dilectum filium archiepiscopum.« Datum etc. (Potthast 20173. R. V. 34. f. 104.^b) *Ep. 30.*
1267. *Dec. 12. Viterbii.* Abbati et conventui monasterii Cluniacensis. — »Orta dudum inter.« Datum etc. (Potthast 20182. R. V. 36. f. 28^b et 35^a) *Ep. 22.*

1267. (Dec. 12—14.) *Viterbii*. R(adulfo) episcopo Albanensi apostolicae sedis legato. — »Licet nunc tibi.« Datum etc. (Potthast 20183. R. V. 36. f. 4.) *Ep. 23.*

1268. Jan. 14. *Viterbii*. Eidem. — »Licet in quibusdam.« Datum etc. (Potthast 20219. R. V. 34. f. 105.^a) *Ep. 24.*

1268. Jan. 14. *Viterbii*. Eidem. — »Quia multa tibi.« Datum etc. (Potthast 20220. R. V. 34. f. 105.^a) *Ep. 25.*

1268. Jan. 14. *Viterbii*. S(imoni) tit. sanctae Ceciliae presb. cardinali apostolicae sedis legato. — »Equum tuum nuper.« Datum etc. (Potthast 20221. R. V. 36. f. 39.^b) *Ep. 26.*

1268. Jan. 14. *Viterbii*. (Ludovico) regi Francorum. — »Quae per dilectum« Datum *Viterbii* etc. (Potthast 20222. R. V. 36. f. 173.^a) *Ep. 27.*

1268. Jan. 25. *Viterbii*. Gastoni verte comiti. (Potth. vicecomiti) etc. — »Intelleximus quod vir.« Datum etc. (Potthast 20240. R. V. 34. f. 107.^b 36. f. 57.^b) *Ep. 92.*

Annus IV. 1268. febr. 5—1268. nov. 29.

1268. Febr. 7. *Viterbii*. (Carolo) comiti Provinciae. — »Juri divino consonat.« Datum etc. (Potthast 20258. R. V. 34. f. 108.^b) *Ep. 109.*

1268. Mai. 1. *Viterbii*. P. Raymbaldi et G. uxori eius. — »Scripsimus vobis nuper.« Datum etc. (Potthast 20330. R. V. 36. f. 65.^b) *Ep. 84.*

1268. Mai. 1. *Viterbii*. Alazatae relictae Guillelmi de Bullen militis. (Potth. Alviciae relictae Guillelmi Bulbonensis militis.) — »Ad compassionem nos.« Datum etc. (Potthast 20328. R. V. 36. f. 64.^b) *Ep. 85.*

1268. Mai. 3. *Viterbii*. Johanni Ambaldo proconsuli Romanorum. — »Ab antiquis retro.« Datum etc. (Potthast 20334. R. V. 36. f. 126.^b) *Ep. 13.*

1268. Mai. 4. *Viterbii*. M(anfredo) Veronensi electo, ducatus Spoleti et marchiae Anconitanensis rectori. — »Quantumque profunde peccaverint.« Datum. (Potthast 20338. R. V. 34. f. 123.^a) *Ep. 86.*

1268. Mai. 15. *Viterbii*. (Philippo) archiepiscopo Ravennatensi apostolicae sedis legato. — »Ea te credimus.« Datum etc. (Potthast 20344. R. V. 34. f. 123.^a) *Ep. 15.*

1268. Mai. 15. *Viterbii*. Girauo Longo potestati Urbis veteris. — »Licet nobis facie.« Datum. (Potthast 20345. R. V. 34. f. 123.^b) *Ep. 87.*

1268. Mai. 31. *Viterbii*. (Jacobus) regi Aragonum. — »Contra venerabilem fratrem.« (Potthast 20366. R. V. 36. f. 176.^a) *Ep. 129.*

1268. Mai. 13. *Viterbii*. M(anfredo) Veronensi electo, ducatus

Spoleti et marchiae Anconitanensis rectori. — »Litterarum tuarum series.« — Datum etc. (Potthast 20390. R. V. 34. f. 127^a) *Ep. 39.*

1268. Jun. 13. Viterbii. Potestati, capitaneo, consilio et civibus Perusinensibus. — »Diversis diversa narrantibus.« Datum Viterbii etc. (Potthast 20391. R. V. 36. f. 191.) *Ep. 40.*

1268. Jun. 13. Viterbii. Fratri Deocelene (Potth. de Rocelene) ord. fratrum minorum. — »Non intendimus guerram.« Datum etc. (Potthast 20392. R. V. 34. f. 127^a.) *Ep. 41.*

1268. Jun. 13. Viterbii. L(udovico) regi Francorum. — »Credit mundus et.« Datum Viterbii etc. (Potthast 20394. R. V. 36. f. 15^a et 97^a.) *Ep. 42.*

*

1265. Dec. 24. Perusii. Abbati sancti Aegidii. Ad requisitionem abbatis scripsit et scribat Simoni tit. S. Martini cardinali, ut venientes per marchiam de ultramontano exercitu benigne recipiat et eos in annibus dirigere non postponat. Datum Perusii VIII. Kl. Januarii anno primo. — »Quod per tuas.¹« (R. V. 30. f. 21.)

Ep. 160.

Sine dato. Carolo comiti Provinciae. Ut ad suam presentiam venientem Martinum judicem de Reate benigne recipiat. — »Venientem ad tuam.« (R. V. 34. f. 19^b.) *Ep. 8.*

S. d. Eidem. Solutionem matrimonii comitis, quam idem a sede apostolico pepetirint, concedere non potest. Manul eum, ut regem Francorum sibi in exemplum statueret. — »Quanto personam tuam.« (R. V. 34. f. 36^a.)² *Ep. 61.*

S. d. Eidem. Monet eum, ut concubinam suam dimitteret et pacem cum uxore sua faceret. »Qui recte diligit.« Datum Viterbii etc. (R. V. 34. f. 80^a.)³ *Ep. 62.*

S. d. Eidem. Litteras comitis benigne recepit sicut et obsequii promptitudinem, quam comes papae pariter obtulit. Datum etc. — »Tuae devotionis litteras.« (R. V. 30. f. 4^a.)⁴ *Ep. 78.*

S. d. Eidem. Nihil possit comiti ultra posse facere; nec montes nec fluvios habet aureos ut desiderio comitis satisfacere posset. Litteras has frater Arnulphus templarius praesentabit comiti. Datum etc. — »Nec montes, nec.« (R. V. 34. f. 35^a.) *Ep. 95.*

S. d. J(acobo) regi Aragonum. Ut Ep. 52. d. d. 1265. sept. 30. Datum etc. — Persuadet ingenita tibi.« (R. V. 36. f. 9^b.)⁵ *Ep. 53.*

S. d. Eidem. Diversis regnis voluit pedem figere, sed ex

¹ Az általunk ismeretleneknek jelzett regesták reprodukálásánál olyformán jártunk el, hogy elsőknek a teljes dátummal ellátottat adtuk, utána az Anjou Károlyhoz, az aragon királyhoz stb. intézettek csoportosítva.

²⁻³ A vatikáni regestakötetben e két levél »Regi Aragonum« czímet visel.

⁴ A vatikáni regestában e levél czíme: Dilecto filio n. v. Sicardo Alervan.

⁵ Itt ezen czímmel: »N. V. Jacobo filio regis Aragonum.«

diversis causis non valeat. Hortatur regem de negotio apostolicae sedis cum regi Franciae et archiepiscopo Tyrensi consulere. Datum etc. — »Novit altissimus cuius.« (»R. V. 36. f. 70^b).¹ *Ep. 124.*

S. d. Eidem. Matrimonio, inter filium regis Jacobum et B. filiam comitis Sabaudiae, sedes apostolica contradictionem non facit. Datum Viterbii anno primo. — »Si serenitati tuae.« (R. V. 36. f. 30). *Ep. 126.*

S. d. Eidem. De terrae sanctae miseria scribit regi. Contentus est responsione regis circa H. Urbis senatorem. Datum ut supra. — »Terrae sanctae miserias.« (R. V. 36. f. 203^b). *Ep. 128.*

S. d. S(imoni) tit. S. Martini presb. cord. marchiae Anconitanensis et ducatus Spoleti rectori apostolicae sedis legato. Postulantibus marchanis ut et praesidii punientur et fidelibus super dampnis eis illatis fieret provisio, mandat ei, ut informet de circumstanciis cum. Datum etc. — »Nostri filii quantum.« (R. V. 36. f. 160.) *Ep. 34.*

S. d. Eidem. Mandat ei ut apostolica mandata teneat et teneri curet. Datum etc. — »Audivimus cotidie, quae.« R. V. 34. f. 37^b). *Ep. 36.*

S. d. Archiepiscopo Remensi. Letanter accepit litteras archiepiscopi. Non exhaures tanto ecclesiam suam. Non delectaret se pompis saeculi, sed ad temporalia reformanda det operam. Datum etc. — »Fraternitatis tuae litteras.« (R. V. 36. f. 96^a). *Ep. 101.*

S. d. (Martino) episcopo Vercellensi. Dispensatio de irregularitate, excommunicatione et suspensione. Datum etc. — »Cum ex causis.« (R. V. 36. f. 1^a). *Ep. 16.*

S. d. Episcopo Vivariensi. Librum, quem papae mittit, letanter accepit et gratias agit. Datum ut supra. (sc. Perusii etc. ut ep. 46.) — »Consideratis omnibus, quae.« R. V. 36. f. 168^b).² *Ep. 49.*

S. d. Episcopo Albanensi legato. Rex (Carolus?) adhuc est in Turcia, Conradinus Tridentii, ubi eius socretas semper crescit. Duces Bavariae cum rege Bohemiae pacem habunt, sicut rex ipsemet scribit. Datum etc. — »Inquietamur incessanter.« (R. V. 34. f. 101^b). *Ep. 88.*

S. d. M(anfredo) quondam principi Tarentino. (Contextum huius epistolae adeo est corruptum, ut ad intelligendum non est apertum, ideo regestum dare non potuimus. — »Lecta nuper epistola.« R. V. 34. f. 35^a). *Ep. 33.*

S. d. Barralo domini. Excommunicatos Mediolanenses recipere non potest, ideo etiam cum non. Sed si a consortio contagioso recesserit, cum laetantevaluperet. Datum etc. — »Nosti quod si.« (R. V. 36. f. 183^a).³ *Ep. 176.*

¹ Itt ezen czimmel: »Comiti Pictaviensi.«

² Itt e czimmel: »Episcopo Vincentinen.«

³ Itt e kezdő szavakkal: »Nostri filii quod si.«

S. d. Magistro R. rectori terrae Volobriae capellano nostro. Mandat ei, ut Alazariam relictam G. de Bullen. militis visitat, statum et defectum eius aliquando sciat, duritiam eius cum modestia arguat, et de hoc papae scribat. Datum etc. — »Afflictis compati nos.« (R. V. 34 f. 122^b). *Ep. 14.*

S. d. Potestati et communi ac consilio Cremonensi. Recepit nuntium civitatis Fridericum. Episcopum Betleemitanum mittit in Lombardiam, is responsum papae civitati dabit. Datum etc. — »Missum nobis ex.« (R. V. 34. f. 107^b). *Ep. 91.*

S. d. Civibus Brivinensibus, per quos nunc civitas regitur. Commendat eis nuntium suum episcopum, Betleemitanum. Datum etc. — »De discretione et.« (R. V. 36. f. 44^b). *Ep. 93.*

*

* *S. d.* C(arolo)¹ comiti Andegavensiae et Provianiae, Guido miseratione divina Sabinensis episcopus. Laudat vicarium comitis Jo(annem?) Gaucellinum. Si Romam tenere proponit, mittat plures nobiles qui velint et valeant sibi commissa prosequi, sed consulendum est de personis, quos misit. Datum etc. — »Romanorum populus.« (R. V. 34. f. 65^a). *Ep. 31.*

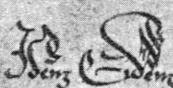
* *S. d.* C(lementi) divina providentia sacra sanctae Romanae et universalis ecclesiae summo pontifici Carolus dei gratia etc. Scribit papae de victoria super Manfredum apud Sanctum Germanum. Datum Beneventi etc. — »Multum nostrae reputans.« (R. V. 36. f. 45^a). *Ep. 37.*

* *S. d.* (Clementi papae archiepiscopus Narbonnensis) Super haeresim in provincia Narbonnensi scribit papae. — »Rem horrendam summae.« (R. V. 34. f. 114^b). *Ep. 118.*

¹ Ezen levél nem Kelemen pápától ered, hanem Guido sabin püspöktől. A másik kettő a pápához van intézve. Csillaggal jelöltük őket meg, mert valószínűleg már ismeretesek, noha ezt konstatálni egyelőre képesek nem voltunk.

Incipunt epl'e Clementis p. m.

Clementis: episcopus servus servorum dei. Notabili viro sacro comiti provincie Galie
 Aquitanie et diei dno preceptis et bonis precibus in summe tunc tibi solentur.
 Singulandum de et consuetudinem tuam in omnibus allestem custodias et in gl'iam
 cui nominis maculam non admittas. Cum igitur sup ^{domine} deo p'ius et spoliacoibz
 quibus a stey ecclesia d'no affuisse clauos sic conari te validus apud nos
 et in multis partibus lombardie nobilitatem tuam mouendam duximus et
 hortandam et in reu'ssione tibi peccatum indulgendum quatenus de ne
 gotium in regio d'lic provinciarum in h'is et alijs sic tui consulat p'ua
 tari neul culpa tui fructum laboris impediatur vel infirma plurimos stau
 dilictos quibus magno carorum maribus si in quatenus ecc' h'enus p'ual.
 ad ipius deffensionem assidue p'ua de ecc' ab h'udicis sine cause

Item Edm. 2

C. Ray be rade v. de Laneston. 5. iulio 1565.
 H. Ray

Est personam tuam suare ac tunc caritate d'no amplectamur flere
 tamen non possimus cum commisse nobis ecc' p'ua carum numeru
 malimus obitare p'imo p'io q' post tamen remedium querere dilucida
 accumpati sine pro cui lib'io delamans et for'iam aliam necessita
 tio inuicem p' nullus p'impium duorum hactenus accumpati d'no
 gaus tua literarum palacium tuo mandico de d'no. Juramus ad
 q' a quibus st' m' d'icant q' aliam inuicem habent vel affu' sup
 cu nec de sine nec de mo' imp'ato p'astat aliqua in hoc imp'at' et li
 cet tua tue l'ic conuicere q' confidus de nra g'ra p'imus esse quod
 tamen non p'as hoc sine volumus et pro certo tunc q' in q' nobis pla
 ceat p'ant. Douctorem d'no quantunq' alfidius p'ocimus p'ua
 p'edimus in alteruero palacium n'orum in d'no tunc tunc ad
 et p'uas p'op'ere d'no d'f'ant' et eone cu p'fidimus m'ora
 p'omuncita p'ug'itorem volumus nro tempore dea pro te m'ane qu
 em ad eus exaltationem docuimus a honorem. Tu ergo dilecte fili h'ic
 m'ileste non p'feras confidus in d'no que tot habundat d'no p'uo
 p'adoste ad locum alium conferre te p'atage nec te d'no de nra d'ni
 bus in h'oneste d'icatum. Id p'adoste p'ua tue confidimus si te m'ile

L. Museo
MUSEO

